

Skrämskott om Kina

Sydsvenskan den 11 april 2007

Den senaste tiden har beskrivningen av Kinas ekonomi förändrats i den allmänna debatten. Intrycket är att Kina snabbt rör sig bort från enkel arbetsintensiv produktion mot allt mer teknologiskt sofistikerad verksamhet. Det är en utveckling som bekymrar många betraktare då konkurrensen för svenska företag sägs komma att hårdna.

Så beskriver exempelvis TCO i en färsk rapport hur svensk medelklass hotas av ökad otrygghet när miljontals högutbildade och högkvalificerade kineser integreras i den globala ekonomin. Detta är emellertid en mycket tveksam profetia med ringa stöd i fakta.

Sverige har genomgått en starkt ökad ekonomisk integration med omvärlden sedan början av 1990-talet, en period som sammanfaller med Kinas integration med omvärlden men även med kraftigt höjda svenska reallöner.

Det finns heller inga belägg inom ekonomisk forskning för att svenska företag radikalt har börjat ersätta svensk arbetskraft med import av varor och tjänster eller att internationaliseringen har gjort företag mer benägna att stänga fabriker och säga upp arbetskraft. Erfarenheten av globalisering är alltså god och det finns ingen anledning att tro att det blir annorlunda framöver.

Vidare är de asiatiska tillväxtekonomierna komplementära till den svenska och domineras fortfarande av enkel och arbetskraftsintensiv produktion. Vad kan då den missvisande bilden av Kina bero på?

En trolig förklaring är benägenheten att blanda samman relativa och absoluta storheter. I ett land av Kinas storlek kommer det nästan per definition att finnas enstaka framgångsrika högteknologiska företag. Detta har tydliggjorts under senare tid genom uppmärksammade internationella företagsuppköp av kinesiska företag, såsom Lenovos köp av IBM:s persondatoravdelning.

Med en dryg miljard invånare kommer det också att finnas många högutbildade och det utbildas ungefär en miljon ingenjörer varje år i Kina och över hundratusen kineser studerar utomlands.

Detta är förvisso en bild av Kina men det är inte den förhärskande. Att generalisera utifrån dessa observationer är som att hävda att kineser är ett långt folk utifrån observationen att världens längste man – Bao Xishun – är kines.

En mer rättvisande bild av Kina ger istället vid handen att offentliga utgifter på utbildning är låga även jämfört med andra utvecklingsländer. Den genomsnittliga utbildningsnivån har visserligen ökat från ungefär tre till sex år sedan 1975, men under samma period har motsvarande siffra ökat från ungefär åtta till drygt elva år i Sverige.

Det skall också understrykas att 85 procent av kinesiska företag inte bedriver någon form av teknologisk utveckling och att offentliga utgifter på forskning är låga.

Denna senare bild är viktig att hålla i minnet när man diskuterar effekten av Kina på svensk ekonomi. Ett lands produktion och export bestäms nämligen av de relativa tillgångarna på hög- och lågutbildad arbetskraft. I annat fall vore slutsatsen att stora länder med en stor absolut mängd av olika produktionsfaktorer skulle producera och exportera alla typer av varor och att invånare i små länder skulle vara sysslösa.

Om högutbildade kineser producerade högteknologiska varor skulle det inte bli ingenjörer över för enklare produktion, vilket genererar betydligt mer sysselsättning för övrig typ av arbetskraft och därigenom också en högre tillväxteffekt. Vidare skulle annan verksamhet som kräver högutbildad personal, såsom infrastruktursatsningar och den offentliga administrationen, komma att kollapsa.

För Kina vore det en katastrofal situation. Dessbättre allokerar marknadskrafterna högutbildad personal till sektorer där de får högst avkastning, vilket för tillfället är i enklare produktion.

Kinas produktion är således mycket olik den svenska. På sikt kommer den allmänna kunskapsnivån och kompetensen förhoppningsvis att öka i Kina. Detta kommer samtidigt att leda till ökade kinesiska inkomster och en ökad efterfrågan på svenska produkter.

Effekten på svenska företag och svenska arbetstagare står då att finna i brytpunkten mellan ökad avsättning på en växande marknad och ökad konkurrens från kinesiska företag. Den positiva effekten av ökad efterfrågan lär dominera.

FREDRIK SJÖHOLM